

Forfatter: Heiberg, Johan Ludvig

Titel: Nye digte - 1841

Citation: Heiberg, Johan Ludvig: "Nye digte - 1841", i Heiberg, Johan Ludvig: *Nye digte - 1841*, udg. af Klaus P. Mortensen, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, cop. 1990, s. 139. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-heibergjl05val-shoot-idm140194650195984.pdf> (tilgået 20. april 2024)

Anvendt udgave: Nye digte - 1841

Kammerjunker og gadedreng

Da digteren, naturforskeren og alvorsmanden Carsten Hauch i 1821-22 besøgte Paris, traf han blandt andre sin ét år yngre landsmand, Johan Ludvig Heiberg, som, siden maj 1819 havde opholdt sig hos sin landsforviste far P.A. Heiberg for at lære ham og den store verden at kende. I et brev til Adam Oehlschläger fra den 15. marts 1822 gav Hauch »den unge Heiberg« dette skudsmål: »han har Talent og Phantasie, men han bliver aldrig andet end en ziirlig Selskabsdukke, for mig yderst uelskværdig, eftersom han ikke et Øieblik kan kraftig og ærlig nærme sig nogen. Han er stedse høflig, aldrig varm dvs. at sige i Livet, en Blanding af en Kammerjunker og en poetisk Gadedreng«. (Morten Borup: J.L. Heiberg, 1947, I s. 223 f.).

Den 3. juni rundede Hauch generøst portrættet af: »Heiberg maa nu være kommen til Kiøbenhavn. Man siger han skal ansættes i Kiel, det glæder mig for ham, men man skulde tillige sørge for en Formynder for ham, thi det mildeste man kan sige om ham, det er at han med alle sine Talenter er et Barn, der aldeles mangler Kraft til at styre sig selv trods sine 30 Aar« (smst. s. 224).

Ikke desto mindre blev denne tilsyneladende evige yngling i løbet af ganske få år en litterær stormagt i datidens København. Til at begynde med var der nu ikke meget, der pegede i den retning, for Hauchs ikke helt venlige, men i alt væsentligt korrekte signalement blev bekræftet af Heibergs karriere som dansk lektor i Kiel fra 1822-25. Han passede ikke jobbet og jobbet passede ikke ham. Alligevel blev det den ydre anledning til det afgørende omslag i hans tilværelse. For i sommeren 1824 stiftede han bekendtskab med både den tyske filosof Friedrich Hegel (1770-1831) og hans filosofi i forbindelse med et ophold i Berlin. I sine *Autobiographiske Fragmenter* fra 1839 skildrer Heiberg selv følgevirkningerne, som først meldte sig på hjemreisen:

»Da jeg nu paa Hjemreisen slog mig til Ro i Hamborg, hvor jeg 140 forblev sex Uger, inden jeg vendte tilbage til Kiel, og i denne Tid bestandig grublede over det, som endnu var mig dunkelt, traf det sig en Dag, at jeg, siddende paa mit Værelse i »König von England«, med Hegel paa mit Bord og Hegel i mine Tanker, og paa samme Tid lyttende til de skjønne Psalmer, som næsten uophørlig lyde fra Petri Kirkes Sangværk, pludselig, paa en Maade, som jeg aldrig før eller siden har oplevet, blev greben af et momentant indre Syn, ligesom et Lynglimt, der med Eet oplyste den hele Region for mig, og vakte i mig den mig hidtil skjulte Central-Tanke«.*

Selv om denne omvendelseshistorie unægteligt har sine historiske forbilleder hos blandt andet en Paulus og en Augustin, så er der dog det sande ved den storslåede selviscenesættelse, at Hegel og hans superintellektuelle tanke-system faktisk blev det jernkorset, som den højtbegavede, men flyvske Heiberg behøvede for at få hold på sig selv og lægge en retning ind i sin karriere.

Allerede i december 1824 forsøgte han at markere sig selv og sin nyfundne hegelianisme offentligt ved at blande sig i den såkaldte Howitz-fejde om viljens frihed, som netop da optog sindene i København. Men hans skrift *Om den menneskelige Frihed* fik ikke nævneværdig betydning for debatten mellem på den ene side lægen F.G. Howitz og på den anden side filosofen F.C. Sibbern, juristen A.S. Ørsted, teologen J.P. Mynster og kritikeren P. Hjort. Skriftets slet skjulte pointe var den, at Heiberg, som den der suverænt kunne påvise, hvor og hvorfor debattørerne talte forbi hinanden, selv befandt sig et trin højere oppe. I den forstand var den umiddelbare følge af mødet med Hegel ikke så meget filosofisk som mentalhygiejnisk. Heiberg fik tillid til sig selv og sine evner. I den nyomvendtes begejstring for Hegels på en gang logisk faste og dog dynamiske tanke-system kunne de hidtil adskilte sider af hans væsen finde sammen i en slags samarbejde: den aristokratisk-intellektuelle kammerjunker og den holdningsløse og spottelystne gadedreng. Og skønt det barnlige overlevede i Heibergs grænseløse tillid til den logisk-abstrakte tænknings muligheder, så var det dog blevet sat ganske effektivt under administration.

*
– 141